

GOWŞUTGELDI DAŇATAROW

ÇORY GÜLKÜSI

Hekaya

Bu tragediýa eýýäm geçmişiň saralyp giden sahypasy. Muny maňa gürrüň berenlerem dünýeden ötdüler. Olara-da «köneler» gürrüň berenmiş. «Ýagşy edep – ýagşy döp, ata-baba döwrebap» diýipdirler. Gürrüň bermek gezegi meniňki.

Ony dokuz ýaşyndaka, çorluja goşaryndan tutup, Atabaý tümen diýilýän adamyň gapysyndan getiripdirler. Sekiz ganat ak öýüň içine girenlerinden Bibigözel ony elinden çekip çökerdi. Üç heleý başyny gepiň kölüne çümdürenlerindsn, gyzjagaz törde ýatan esgi gurjaga topuldy. Emma ýetip-ýetmänkä ýagyrnysynyň gözüne bir hepde bári tanyş şarpyk ýelmeşdi.

-Bar daş çyk, ýer çeken!

Dulda süýnüp ýatan kempiriň gyryk sesi gyzjagazyň zyzndan daş işikde ýetdi.

-Berekella, Bibigözel, “Çory gülküsiniň muzdy – amanady” diýlendir. Gülüp-yşdyrsaň, başyňa çykar.

Hamsygyp durşuna, özi hakynda edilýän sowukdan perwaýsyz gürrüňlerem eşitdi.

-Nireden tapyp ýörsüň gyz, bi aýylgançja zady?

-Ýetimek-ýesirek gahatçylygy barmy? Seňki bir akar aryk. Çoryň borda, gyz! Hanalyň Hywa ýaly ýere gidip, at münüp, atam gomlap, at üstünde satan gomlap getiren sowgady şol. Hudaý bilsin, humara goýlupmy, neşebent tutedipmi?

-Ady name?

-Kim ony soran? Çorly diýip ýörüs.

Şeýdip, onuň ady Çorly boldy. Atabaý tümeniň aýaly Ýegensoltanyň eline düşdi. Çorluja-da bolsa, düşbüje gyz Ýegensoltan ýekeje gezek buranda özüniň bu öýde kimdigini aňdy.

Baý öýüniň tur-otury gytmy? Älemiň tärimýeri gyzarmanka hyzmata barmaly, Ýedigen agýança-da kellesi ýassyga ýetmez. Edip bilmeýän-ä işiň bolmaly däl, ýöne ojagyň külüni atmanam ynanýan däldirler. Küle garyp, bir zatларыny zyňaýjak ýalysyň. Tümeniň özünden özgesi gün ýaşdygy Çorlusyz iki ädim zerurynda gidibilmez, ýöne öýüň içinde hersi bir deräň şiri. It-guş daş atandan gaçyp sypýa, uçup sypýa, ýöne

Çorla gutulma ýok ölüp sypaýmasa... Ýöne ölüp «o dünýe» diýilýäne barayaňda-da, Ýegensoltansyz ýaşap boljagyna hiç kimiň kepili ýok. Ejiz bolsaň, ýagyň kân, erksiz bolsaň – ganymyň. Atabay tümeniň bir garry ejesi bardy. Ýüzüne «Eneş ene» diýýäler, ýeňsesinden: «ol ölmängiden». Çorlynyň şu gapa geleni indi alty ýylyň ýüzi, şol günlerem «heläk-heläk» diýip ýördiler. Henizem üzülibilmän ýatyr. Galyň-galyň heleýler soramaga gelseler, ýüzüne «Tüweleme, ýüzüň-gözüň bir oňat goýaweriň, siz bir ölmäweriň, gelsek-gitsek köne ýüz» diýen bolýarlar. Onda-munda-da: «Güna daşy ýaly bolup, gap duly saklap ýatyr, ýaradan kyýamat azabyny şu ýalançyda görkezjek oňa» diýýämişler. Ýöne oglunyň arkasyndan Eneş tümençe henizem demi bilen haraz ýöredýärdi. Aýdany edilmese... Beýle ýagdaý heniz bolubam görmändi. Ine, şol mejalsyz, hökümlü kempiriň ähli hyzmatyny Çorly edýärdi. Ýöne ol tekepbir aýal özüniň artykmajyny-hapasynam Çorlynyň aýyrýanyny kân halap durmaýan borludy. Kişä keşigi duşýan adam uýala-gorkarak daraşajak ýaly. Emma bi heleý beýle däl. Bu heleý tohum heleýmiş! Äriniň ady («Aksakgalymyz» diýip adyny tutan bolýar) Sapar tümenmiş, gaýyn atasy Serheň tümenmiş, ondan aňyrsyny Çorly tapybam biljek dal. Onsuzam dünýe ýüzi bir daban. Barynyňam adynyň «tümen-ä» bar. Garaz, aňyrlary bir uly bege direýärmiş. Ýedi puşduny sanap, aryplap-taryplap, şol Çorlynyň ýüregini dyrmalap oturandyr. Günde baş düşegi çöp başyna serdirýän diýib-ä müýnürgänok. Bi-de owarram, garry garga gagyldabersin-le weli... Günde gürrüniň soňy Çorla syrygardy. «Ejemi çala bilýän, kakam-a göremogam» diýen juda agyr düşýän jümleleri günde gaýtalamaly bolýardy. Bir zada jyny atlanan garry käte: “Seň kakaň kimdigini bir ejeň bilýän bolaýmasa...” diýip, çökder-çökderem diýäýerdi. Şo sözleri aýdanda, özüniň boglup öldürilmeginiň tüfdanyndanam golaýdygyny weli aňmaýardy. Çorly pursat arayan pişik ýaly, bir düýrügip goýardy. Şu öýdäkileriň Çorlynyň somalyp duran süňklerine degip, eli agyrmadygy bir Atabay tümeniň özüdi. Ol gamçy bilen urardy. Seýrek, ýöne göwnejaý. Beýlekileňki şilk-şilkräk, ýöne her ädimde. Sebäpli, sebäpsiz, günäli, günäsiz, keýpiie, içleriniň ýangyjyna. Ol özüniň ähli ýigrenjini köne kepbejigidir, tozgun ýorgany bilen paýlaşardy. Hünübirýan aglardy. Onda-da assyrynja. Ýogsam: «Näme waňkyryp ýatyrsyň?» diýip, gapa ellerine ilen zady zyňarlar. It çyňsasa weli, hökman habar tutarlar. Goňur tümen (Bu olaryň itleriniň ady) ak nandan hakly. Çorla tamdyryň agzyna arpa çörek ýapýalar o-da küle gaçman, gataman duranok. Ýeke gezek kişmiş iýip gördi. Olam

tümenleriň kiçisi Ýedi öýlenende. Ýüregi ýukarak gelinleň biri bir gysym dadyrdy. Ýegensoltan şonam görüp ýetişdi: «Baý-baý, şu açmaňyzdanam dynmadyk».

Agyr ykbal zalymlaryň eli bilen biçäre naçaryň egninden näçe bassa-da, iki zada welin alaçsyzdy. Çorly gara günliniň günü «waý» bilen öitse-de, saçlary bir gulaçdy. Tükeniksiz hysyrdylar onuň wagtyny näçe alsalaram goşa örüm lowurdap durandyr. Ýegensoltanyň saçly meselede gara ýüregi eddil aýasynda bökübererdi. Zalym heleýiň gözi saçdadyr. «Sary çyrmaşygyny» ütüp otyrka, äwip-säwip Çorly giräýse, amanady üzülip barýandyr. «Näme köw urup ýörsüň neme ýaly bolup...» diýer. Kim bilýa nämä meňzedýänini. Gyzlarynyň sirkesini bolsa gargyna-gargyna özi çöpleýärdi. Çorla ýetdirmeyän ýalnyz iş şol bolsa-da bolaýar.

Atabaý tümeniň ortanjy ogly saz çalýardy. Çorly hemme saza ünsem berip durmazdy. Ýene «Daraýy donly» weli duşaklap ataraýardy. Şony diňlejek bolup moýly küýzäni döwüp, taýak iýibem gördi. Çorly diňe şol gezek urlany üçin gije aglamandy. Ortanjy tümen şonda «be-e» diýipdir. Çorly bu gün has ir turdy. Saçlaryny darady. Başyndan geçenleri birin-birin ýatlady. Öz ýanyndan diňe özüne mälim bolan çyn adyny gaýtalap gördi. «Näzikjemal, Näzikjemal, Näzik...»

Boş kündük gapa degip, tas zähresini ýarypdy. «Heý, köküň kesilsin! Wenez...» Çorly guşluga çenli çar ýana ýeldi.

Ýegensoltan bu gün atasy öýüne toýa gitmäge şaýlanyp-seplenýärdi. Ol özüniň gyzlary bilen üç ýaşly körpe ogluna şahy kurte geýdirip, sagrysyna, eginlerine bazbent dakyp otyrdy. Başbilmez taý sakaklan ýaly edip, ony höre-köşe bilen saklajak bolýardylar.

Atabaý tümen ter halynyň üstünde keserip, çay içip otyrdy. Ol gürrüňe goşulman sus oturyşyna özüniň körpe ogluna syn edýär. Enesi bolsa aýagaldygyna wagyrdap, agtygyny öwýär. Öýüň töwereginde Çorlynyň tykyrdysyny eşidip, hasam möwç aldy.

-Körpämdir bi, erkämdir bi. Beg oguldyr. Ýedi puşdy zer eýerli bedew münen begzada neslidir bi.

«Onda näme Ýammat ýeser: «Beýleki tümenlerden-ä erinlegräk, seňrikmenräk» diýýämişin. Ýeňsäňden gülnenden maňlaýyňdan atylany ibalyrak». Atabaý tümen şu ganym pikiri kellesinden çykaryp bilmedi.

Eneş tümençäniň ýüregi barha eräp barýar.

-Atasy Sapar tümendir, babasy Serheň begdir munuň. Atasy-babasy sap guzudyr bi...

Ýegensoltan gaýyn enesiniň suwjuk sözleriniň täsirini öz äriniň ýüzünde görmedi. Äri seredende bolsa näzi ýasama boldy. Tac ýakasyny tutup, içine tüýküripdi. Tümençe bolsa şol wagyrdap otyr:

-Hany munuň gamçysy, hany begimiň naýzasy? At getiriň ogluma, ýarag beriň guzuma. Asylzadadyr bi, begzadadyr bi...

Şu ýerde weli garry tümençe sesini kesmeli boldy. Asyl öýüň içi dymdyrslyk bolaýdy. Olary aňk eden zat ak öýüň daşyndan eşdilýän haýykdyryjy gülkidi.

Garry gargany diňläp oturan Çorly birden gülüp başlady. Onuň ýadyna dört ýyl mundan öň Atabaý tümen ýokka, ýüzüni garaňka alyp, Hanalynyň geleni düşdi. Ol indi ýigrenjini, gazabyny saklajak bolup durman guldi. «Goý» diýseler beter guldi.

-Ha-ha, nämezadalyg-a belli-le... Ha-ha, belli-le, belli-le, ha-ha...

Atabaý tümen ojakda duran kündügi garbap daşary okduryldy. Soňuny saýmanam ýere ýazylyp gülüp oturan naçaryň depesinden inderdi. Çory amanadyny Alla onuň bikesine ynanarmyş, ýöne Çorlynyň bir jümlesi kalbynyň kitüwli ýerine ýelmeşäýdi. Ol gazap bilen öýe girdi. Aýaly bolsa eýýäm günäsini ýaşyryp bilmän, ölümünü boýnuna alyp, haly torba ýüzüni beripdi. Tärimden asylan egri gylyç syrylanda kempir amanadyny tabşyrdy.

Çorlynyň jesedini şol gün guma duladylar. Ýöne onuň gülküsiniň muzdy tümenlere-de arzan duşmedi. Başga-da iki adam ýel atyny münüp, ýelbegeý donuny geýdi.

Ölübem ýeňip boljak ekeni.